

Η πορεία του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος στην υλοποίηση της δημιουργίας του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΑΒΛΑΡΙΔΗΣ

Διευθυντής Τομέα Συστημάτων Πληρωμών & Ηλεκτρονικής Τραπεζικής της ΕΕΤ

Στις 2 Δεκεμβρίου 2004 το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προχώρησε στην έκδοση της τρίτης έκθεσης προόδου σχετικά με τα συστήματα πληρωμών στη ζώνη του ευρώ, με τίτλο «Προς έναν ενιαίο χώρο πληρωμών σε ευρώ (Single Euro Payments Area – SEPA)».

Σύμφωνα με το Ευρωσύστημα¹, οι στόχοι του SEPA είναι «να δοθεί η δυνατότητα στους ευρωπαϊούς πολίτες να κάνουν τις πληρωμές τους σε όλη την περιοχή του SEPA, από έναν τραπεζικό λογαριασμό, χρησιμοποιώντας ένα μέσο πληρωμής, τόσο εύκολα και ακίνδυνα όσο σήμερα αυτό γίνεται σε εθνικό πλαίσιο».

Η Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (European Payments Council – EPC) προχώρησε στην κατάρτιση ενός Οδηγού Δράσης για την περίοδο 2004-2010, με στόχο οι τράπεζες να ανταποκριθούν με **«αυτορρύθμιση»** στην εφαρμογή των συστάσεων του Ευρωσυστήματος.

Ωστόσο ένα έργο τόσο μεγάλης εμβέλειας, όπως είναι ο μετασχηματισμός των ευρωπαϊκών συστημάτων πληρωμών, δεν είναι δυνατόν να υλοποιηθεί

από ενέργειες των τραπεζών και μόνο. Θα πρέπει να συμβάλουν και οι άλλοι άμεσα συνδεδεμένοι με τα συστήματα πληρωμών, ο καθένας στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων του, όπως οι ομοσπονδίες και οι ενώσεις των τραπεζών, οι υπάρχοντες φορείς εκκαθάρισης και συμψηφισμού των πληρωμών (τα ACHs), οι πελάτες των τραπεζών (επιχειρήσεις, καταναλωτές και το Δημόσιο) και οι νομοθέτες.

Ο Οδηγός Δράσης του EPC προβλέπει συγκεκριμένες ενέργειες που θα πρέπει να υλοποιηθούν εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος, τόσο από το ίδιο το EPC και τις τράπεζες, όσο και για όλους τους λοιπούς άμεσα συνδεδεμένους με το τεράστιο αυτό έργο του εκσυγχρονισμού και μετασχηματισμού των ευρωπαϊκών συστημάτων πληρωμών.

Στη χώρα μας, πλην των τραπεζών, άμεσα συνδεδεμένοι με το μετασχηματισμό που επιβάλλει ο SEPA, θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι η Πολιτεία, κυρίως δια του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και του Υπουργείου Ανάπτυξης, η Τράπεζα της Ελλάδος, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, η εταιρεία ΔΙΑΣ ΑΕ και οι πελάτες των τραπεζών.

¹ Το Ευρωσύστημα αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης χωρίς παρέκκλιση (που έχουν υιοθετήσει το ευρώ).

Στα πλαίσια του Οδηγού Δράσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών και σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχουμε μέχρι σήμερα, προβλέπονται τα ακόλουθα για τους άμεσα συνδεδεμένους:

2005

1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών: α) θα ολοκληρώσει τους κανόνες και το πλαίσιο διοίκησης των πανευρωπαϊκών σχημάτων πληρωμών για τα τρία βασικά μέσα ηλεκτρονικών πληρωμών, που είναι οι μεταφορές πιστώσεων, οι άμεσες χρεώσεις και οι κάρτες, β) θα προχωρήσει σε τροποποιητικές βελτιώσεις των συμφωνιών CREDEURO και ICP², και γ) θα συνεργαστεί με όλους τους διεθνείς οργανισμούς και συστήματα (SWIFT, VISA, MASTERCARD, Euro Banking Association – EBA κ.λπ.) που ενέχονται στην ηλεκτρονική κίνηση κεφαλαίων, προκειμένου να τους εξηγήσει και τους πείσει να κάνουν όλες τις απαιτούμενες αλλαγές που επιβάλλει η υλοποίηση του SEPA.
2. Η Τράπεζα της Ελλάδος, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, η ΔΙΑΣ και οι τράπεζες θα πρέπει να συνεργαστούν, προκειμένου:
 - να επεξεργαστούν σε βάθος τις θέσεις του Ευρωσυστήματος και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών και να κατανοήσουν και καταγράψουν τις επιπτώσεις που θα έχουν αυτές στις παρούσες λειτουργίες του χρηματοπιστωτικού μας συστήματος,
 - να δρομολογήσουν τη διάδοση της χρήσης του IBAN στα συστήματα κίνησης κεφαλαίων,
 - να επανακαθορίσουν το ρόλο που θα αναλάβει η ΔΙΑΣ αναφορικά με τα συστήματα κίνησης κεφαλαίων στον SEPA και να καταρτίσουν το Εθνικό Σχέδιο Μετάπτωσης, που θα αφορά τη διαδικασία και το χρονοπρόγραμμα που θα ακολουθήσει το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα για την υιοθέτηση των θέσεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών.
3. Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών θα πρέπει να παρουσιάσει στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών το Εθνικό Σχέδιο Μετάπτωσης και να δημιουργήσει την Ομάδα Διοίκησης, η οποία θα αναλάβει να το υλοποιήσει.
4. Η Τράπεζα της Ελλάδος και οι τράπεζες θα πρέπει να προετοιμαστούν, ώστε να αντιμετωπίσουν την από 1ης Ιανουαρίου 2006 αύξηση του πεδίου εφαρμογής του Κανονισμού 2560, από τα 12.500 ευρώ στα 50.000 ευρώ.

² Οι συμφωνίες Credeuro και ICP αποτελούν πρότυπα βασικής πανευρωπαϊκής μεταφοράς πίστωσης μεταξύ τραπεζών και εγγυώνται στον πελάτη χρέωση εξόδων στο επίπεδο της αντίστοιχης εγχώριας μεταφοράς πίστωσης, μέγιστο χρόνο ολοκλήρωσης της διαδικασίας πίστωσης του λογαριασμού του δικαιούχου σε τρεις εργάσιμες ημέρες, εναρμονισμένες διατραπεζικές πρακτικές χρέωσης, απαγόρευση της μέχρι σήμερα πρακτικής των διαμεσολαβουσών τραπεζών να αφαιρούν τα έξοδά τους από το ποσό της αρχικής μεταφοράς πίστωσης και πλήρως αυτοματοποιημένες (Straight Through Processing-STP) πληρωμές.

5. Η Τράπεζα της Ελλάδος θα πρέπει να αποσαφηνίσει, το συντομότερο δυνατό, τα βασικά θέματα που απασχολούν άμεσα τις ελληνικές τράπεζες και αφορούν το σύστημα TARGET2³, όπως:
 - οι κατηγορίες συμμετεχόντων στο TARGET2,
 - οι πρόσθετες υπηρεσίες και τα home accounts,
 - ο διακανονισμός των επικουρικών συστημάτων, και
 - το ακριβές χρονικό διάστημα μετάπτωσης της τραπεζικής μας κοινότητας στο νέο σύστημα.
6. Οι τράπεζες, σε συνέχεια των ανωτέρω, θα πρέπει να λάβουν τις επιχειρηματικές τους αποφάσεις για τον τρόπο συμμετοχής τους στο σύστημα TARGET2 και να προχωρήσουν στον προϋπολογισμό και την εξασφάλιση των απαιτούμενων πόρων για την υλοποίηση αυτών των αποφάσεων.

2006

7. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών θα δώσει τα πλαίσια λειτουργίας και διοίκησης των τριών πανευρωπαϊκών σχημάτων πληρωμών σε φορείς της αγοράς, προκειμένου να τα αναπτύξουν και θα συστήσει κατά πάσα πιθανότητα νομικό πρόσωπο, στο οποίο θα αναθέσει την παρακολούθηση εφαρμογής των πιο πάνω σχημάτων από τις αγορές.
8. Η Τράπεζα της Ελλάδος και οι τράπεζες θα πρέπει να προβούν σε όλες τις προαπαιτούμενες ενέργειες, ώστε να καταστούν υποχρεωτικά πρότυπα για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων οι συμφωνίες CREDEURO και ICP, σύμφωνα και με τις επιθυμίες του Ευρωσυστήματος.
9. Οι τράπεζες θα πρέπει να προχωρήσουν στην ανάπτυξη των απαιτούμενων υποδομών λειτουργίας τους στα πλαίσια του TARGET2 και να ξεκινήσουν τις δοκιμές του συστήματος με το συντονισμό της Τράπεζας της Ελλάδος.

³ Διερωπαϊκό αυτοματοποιημένο σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων σε συνεχή χρόνο (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer-TARGET). Το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) πήρε, τον Οκτώβριο του 2002, τη στρατηγική απόφαση για την αντικατάσταση του συστήματος TARGET από ένα νέο σύστημα που θα έχει το όνομα TARGET2. Στο νέο σύστημα θα υπάρχει ενιαία πλατφόρμα πληρωμών και όχι ο μηχανισμός διασύνδεσης των εθνικών Συστημάτων Διακανονισμού σε Συνεχή Χρόνο (Real Time Gross Settlement Systems-RTGS) για τη διενέργεια πληρωμών.

10. Η ΔΙΑΣ θα πρέπει να αρχίσει να προσαρμόζεται στις απαιτήσεις του νέου ρόλου της, που θα έχει ήδη αποφασιστεί.
11. Οι τράπεζες θα πρέπει να διαμορφώσουν τον επιχειρηματικό τους σχεδιασμό και να αρχίσουν να αναπτύσσουν τις σχετικές υποδομές, για να αξιοποιήσουν τα πανευρωπαϊκά μέσα ηλεκτρονικής πληρωμής, αλλά και τις υποδομές που θα επιβάλλονται για τη σύνδεσή τους με τη «νέα ΔΙΑΣ».

2007

12. Οι τράπεζες θα πρέπει να έχουν ετοιμάσει τα συστήματά τους, προκειμένου να κάνουν τις απαραίτητες δοκιμές για να αξιοποιήσουν τα πανευρωπαϊκά μέσα πληρωμής, αλλά και τις υποδομές της «νέας ΔΙΑΣ» που θα παρέχουν στην πελατεία τους.
13. Η ΔΙΑΣ και οι τράπεζες θα πρέπει να συνεχίσουν την προσαρμογή τους στο νέο τους ρόλο.
14. Η Τράπεζα της Ελλάδος και οι τράπεζες θα μεταπέσουν πλήρως στην ενιαία πλατφόρμα του συστήματος TARGET2.

2008

15. Οι τράπεζες και η ΔΙΑΣ θα πρέπει να λάβουν τις επιχειρηματικές αποφάσεις και να προετοιμαστούν τεχνολογικά, ώστε να λειτουργούν σε ένα περιβάλλον, όπου θα συνυπάρχουν εθνικά και πανευρωπαϊκά μέσα πληρωμής (CREDEURO, PRIEURO⁴, PEDD⁵, κάρτες πληρωμών⁶), καθώς και εθνικές και PEACH-compliant υποδομές⁷, αλλά η χρήση των πανευρωπαϊκών υποδομών θα πρέπει να είναι δυνατή και για εγχώριες πληρωμές.

16. Η Τράπεζα της Ελλάδος και οι τράπεζες θα λειτουργούν στα πλαίσια της ενιαίας πλατφόρμας του TARGET2.

2009

17. Για τις τράπεζες και τη ΔΙΑΣ θα εξακολουθούν να συνυπάρχουν τα εθνικά και τα πανευρωπαϊκά μέσα (CREDEURO, PRIEURO, PEDD, κάρτες πληρωμών), καθώς και οι εθνικές και οι πανευρωπαϊκές υποδομές, αλλά η χρήση των πανευρωπαϊκών υποδομών θα αυξάνεται διαρκώς, ενώ θα μειώνεται η χρήση των εθνικών υποδομών.

2010

18. Οι τράπεζες και η ΔΙΑΣ θα πρέπει να προσαρμοστούν για το μετασχηματισμό που οφείλουν να ολοκληρώσουν, έτσι ώστε να πάψουν να υφίστανται οι εγχώριες υποδομές κίνησης κεφαλαίων παράλληλα με τις πανευρωπαϊκές.

⁴ Με τον όρο PRIEURO αναφερόμαστε σε μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ εντός του SEPA με ημερομηνία αξίας ίδιας ημέρας (same day value).

⁵ Πανευρωπαϊκή Άμεση Χρέωση σε ευρώ.

⁶ Πιστωτικές, χρεωστικές, ανάληψης μετρητών κ.ά.

⁷ Pan-European Automated Clearing Houses – PE-ACHs.